

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор з науково-педагогічної
роботи Державного торговельно-
економічного університету
д-р. в. н., професор Н. В. Притульська

_____ 2022 р

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
докторської дисертації**

Гарькавої Вікторії Федорівни

**на тему: «Стратегія забезпечення економічної безпеки України»
за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
господарством**

1. Актуальність теми дослідження. На тлі загострення кризових явищ в економіці України, в умовах нестабільності як економічного середовища, так і інституційного базису суспільства, забезпечення економічної безпеки є одним із найбільш важливих завдань. Нові виклики, що постають перед українським суспільством, вимагають суттєвого оновлення і підходів щодо забезпечення економічної безпеки. Актуальність дослідження обумовлюється необхідністю розробки та адаптації Стратегії забезпечення економічної безпеки України до умов агресивного економічного середовища. Дисертація присвячена удосконаленню послідовності розробки Стратегії забезпечення економічної безпеки України в сучасних економічних реаліях. Автором представлено основну послідовність розробки стратегії, надано характеристику змісту кожного етапу та визначено основні проблемні акценти при побудові стратегії. Пріоритетними елементами процесу побудови стратегії забезпечення економічної безпеки України визначено: ідентифікацію загроз економічній безпеці; формування системи показників оцінювання економічної безпеки; визначення порогових значень показників оцінювання економічної безпеки; моделювання стратегічних детермінант забезпечення економічної безпеки України в умовах рейтингового управління; формування організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки.

Стратегія економічної безпеки України визначає шляхи досягнення цілей і реалізації пріоритетів національних інтересів у сфері забезпечення економічної безпеки. Забезпечення національних економічних інтересів вимагає формування і реалізації стратегічного курсу у сфері забезпечення економічної безпеки, спрямованого як на стале нарощення конкурентоспроможності економіки України, так і на поступове зміцнення економічної стійкості та відповідно невразливості національної економіки до зовнішніх і внутрішніх загроз.

Важливе місце в безпековому напрямі займають виклики, пов'язані із повномасштабною військовою агресією Російської Федерації та тимчасовою окупацією частини території України.

Реалізація стратегічних пріоритетів та перспектив забезпечення економічної безпеки України повинна бути спрямована на визначення критичних меж та цільових орієнтирів за індикаторами основних складових економічної безпеки, зведених у табло індикаторів економічної безпеки, здійснення постійного моніторингу економічної стійкості шляхом відслідковування рівня критичних меж за індикаторами, включеними до табло індикаторів економічної безпеки, а також проведення щорічної системної оцінки стану економічної безпеки.

Проблеми формування, оцінки, прогнозування та забезпечення економічної безпеки України знаходять відображення у наукових працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, як: О. Білоруса, О. Богми, Н. Вавдіюка, Т. Васильціва, В. Гейця, З. Герасимчука, Д. Гладких, А. Гриценка, М. Долішнього, М. Єрмошенко, Т. Єфименко, Т. Іванюти, В. Лагутіна, А. Мазаракі, Т. Мельника, В. Мунтіяна, М. Павловського, Т. Пікетті, К. Рейнгарта, К. Рогоффа, М. Спенса, Дж. Стігліца, В. Третьяка, О. Шнипка та ін.

Проте, незважаючи на вагомий науковий доробок вище згаданих вчених, питання формування стратегії забезпечення економічної безпеки України залишаються недостатньо опрацьованими в теоретико-методологічному та прикладному аспектах, особливо в умовах нових викликів, обумовлених російсько-українською війною.

2. Зв'язок теми дослідження з планами науково-дослідних робіт.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт: Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика «Стан економічної безпеки України в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0119U103793), в рамках якої дисертантом проаналізовано стан економічної безпеки України в сучасних умовах та розроблено пропозиції із вдосконалення методичного підходу щодо оцінки рівня економічної безпеки; «Економічна безпека України: стратегічні складові» (номер державної реєстрації 0120U104438), в рамках якої дисертантом було обґрунтовано методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки території в сучасних умовах на основі системного інтегрального показника та розроблено пропозиції із вдосконалення організаційно-економічного механізму регіонів; «Національна безпека України: стратегічні пріоритети та галузі стратегічної стабільності» (номер державної реєстрації 0120U104438), в рамках якої дисертантом економічно безпечного розвитку регіональної економіки в умовах реформування напрямів державної та регіональної політики.

3. Особиста участь здобувача в отриманні наукових результатів.

Дисертаційна робота Гарькавої В.Ф. за своїм змістом, науковими положеннями, висновками та рекомендаціями є самостійно виконаним,

завершеним науковим дослідженням у межах визначених завдань, мети та отриманих результатів.

Результати дослідження ґрунтуються на інформації, отриманій за підсумками аналізу вітчизняних законодавчих і нормативних документів з питань забезпечення економічної безпеки, праць вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем економічної безпеки, матеріалів наукових конференцій та періодичних видань, інформації спеціалізованих фахових сайтів інтернет-мережі, статистичної та аналітичної інформації, узагальненої в матеріалах Організації з безпеки і співробітництва в Європі (OSCE), Світового банку (WB), Організації Об'єднаних Націй (United Nations), Всесвітнього економічного форуму (WEF), Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD), Статистичної організації Європейської комісії (Eurostat), законодавчих та нормативних актах Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, матеріалів Міністерства економіки України, Міністерства розвитку громад та територій України, Державної служби статистики України, Державної фіскальної служби України, а також експертних звітів дослідних агенцій, праць провідних закордонних і вітчизняних науковців тощо.

4. Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових висновків положень та рекомендацій, які виносяться на захист.

Сформульовані наукові положення, висновки та рекомендації достовірні, відповідають об'єктивній реальності. За результатами дослідження узагальнено теоретичні засади та розроблено науково-практичні рекомендації щодо формування Стратегії забезпечення економічної безпеки України. У дисертаційній роботі обґрунтовано теоретико-методологічні засади та запропоновано вирішення наукової проблеми щодо обґрунтуванні теоретичних і методологічних засад та розробці практичних рекомендацій щодо формування Стратегії забезпечення економічної безпеки України, що дало змогу сформулювати такі висновки теоретичного, методологічного й науково-практичного спрямування:

1. Доведено, що ефективним напрямом забезпечення економічної безпеки регіонів України як необхідної складової для формування безпеки національної економіки є створення системи регіональної економічної безпеки, що являє собою об'єднану відносинами власності, економічними інтересами, правовими та етичними регуляторами, сукупність господарюючих та регулюючих суб'єктів, направлених на стійкий, ефективний, безпечний соціально-економічний розвиток. Виокремлено ознаки трактування дефініції «безпека»: як стан об'єкта в системі його зав'язків з погляду здатності до самовиживання і розвитку, при якому об'єкт надійно захищений і зберігає свої основні характеристики під негативним впливом руйнівних чинників (внутрішніх і зовнішніх загроз) та достатній для його життєдіяльності та розвитку.

2. На підставі проведених досліджень обґрунтовано основні концептуальні засади формування стратегічних умов забезпечення економічної безпеки регіонів України, які включають: аналіз фінансово-господарської діяльності; формування стратегічних цілей діяльності; розробку найбільш

ефективних шляхів реалізації стратегічних цілей; конкретизацію стратегії економічної безпеки за періодами її реалізації; оцінку розробленої стратегії економічної безпеки. На підставі систематизації наукових підходів сформовано ознаки класифікації стратегічних умов: а) реалізація намічених цілей економічної політики, в якій одним з основних суб'єктів забезпечення економічної безпеки є держава; б) економічна гарантія зовнішньоекономічної безпеки; в) зменшення частки «тіньової» економічної діяльності, в результаті чого досягається захищеність всіх сфер життєдіяльності суспільства; г) конкурентоспроможність регіонів; д) стійкість регіональної економічної системи, яка характеризується міцністю і надійністю елементів, зв'язків в середині системи, здатністю витримувати внутрішні та зовнішні чинники, які перешкоджають економічній безпеці.

3. Важливим аспектом економічної безпеки є класифікація загроз залежно від місця їх виникнення на зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні). Своєчасна оцінка внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці регіонів сприяє дієвості організаційно-економічного механізму забезпечення економічної безпеки України.

4. Концептуально визначено, що при формуванні методологічного базису дослідження рівня економічної безпеки регіонів необхідно врахувати загальну послідовність, основні етапи і методи дослідження економічної безпеки регіонів, які включають основні елементи системного аналізу.

5. Проаналізовано різний економіко-математичний інструментарій аналізу економічної безпеки регіонів, що сприяло ідентифікації специфічних структурних та функціональних компонент, які формують відповідні «входи» та «виходи» аналітичної складової процесу забезпечення економічної безпеки регіонів. Визначено, що при максимально комплексному оцінюванні соціально-економічної ситуації регіонів та використанні одного інтегрального (зведеного) показника значно спрощується процедура ухвалення рішень щодо забезпечення економічної безпеки.

6. Сформовано систему показників оцінювання економічної безпеки регіонів, як необхідної складової для формування безпеки національної економіки, а саме надане наукове обґрунтування теоретико-методичного підходу до формування інтегрального показника та алгоритмізації процедури оцінки рівня економічної безпеки регіонів, зокрема: вибору системи математичного обчислення ймовірності втрат економічної безпеки за фактично отриманими значеннями індикаторів; обґрунтування системи економічних індикаторів, які характеризують критерії оцінки економічної безпеки; визначення вагомості кожного економічного індикатора, розробка шкали оцінки рівня економічної безпеки; визначення та оцінка фактичних значень індикаторів економічної безпеки; визначення стану соціально-економічного розвитку та рівня економічної безпеки регіонів, розробка системи порогових значень показників оцінки економічної безпеки регіонів.

8. Доведено, що використання механізму державного регулювання та регіонального управління забезпечить формування системи економічної безпеки регіонів, зокрема, створення інформаційної бази для об'єктивного

всебічного моніторингу економіки й суспільства та його проведення з метою виявлення та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз життєво важливим інтересам об'єктів економічної безпеки; розробка комплексу оперативних, довготривалих заходів щодо попередження, нейтралізації внутрішніх і зовнішніх загроз, оцінка результатів їх здійснення; реалізація комплексу державних заходів щодо забезпечення економічної безпеки, особливо за умов загроз територіальній цілісності країни та військового вторгнення Російської Федерації через формування механізмів світової підтримки та активізації міжнародної діяльності.

9. Проаналізовано світовий досвід становлення та розробки механізмів регіональної політики для забезпечення економічної безпеки, визначено, що всі закордонні приклади успішного регулювання територіального розвитку були забезпечені не тільки високим економічним потенціалом держав та окремих регіонів, але і достатньо розвинутим законодавством та відсутністю корупції. Доведено, найбільший ефект може дати поєднання централізованого та децентралізованого підходів до формування регіональної економіки та забезпечення економічної безпеки з урахуванням національної специфіки держави.

10. За результатами моніторингу системи забезпечення економічної безпеки у системі регулювання соціально-економічного розвитку регіонів встановлено, що оцінка результатів виконання програми соціально-економічного розвитку регіонів характеризує ефективність управління безпосереднім процесом реалізації програми та дозволяє зробити висновок про правильність вибраної стратегії розвитку.

11. У процесі дослідження визначено, що протягом 2013-2020 рр. відмічаються негативні тенденції в розвитку економіки України і її регіонів, пов'язані, насамперед, з загрозами безпечному соціально-економічному розвитку, серед яких, у першу чергу, слід зазначити офіційну невизначеність регіональної сфери у системі національної безпеки, недосконалість правової бази та збільшення розриву в рівні соціально-економічного розвитку регіонів.

12. Розроблено концептуальну модель забезпечення економічної безпеки регіонів України в умовах рейтингового управління із застосуванням показників динамічного рейтингу, запропоновано систему комплексного оцінювання ефективності впровадження рейтингового управління економічною безпекою регіонів, що враховує інтереси регіонів і дає змогу приймати обґрунтовані рішення щодо інвестицій в розвиток регіонів. Сформована модель динамічного рейтингу дає змогу оцінювати поточний стан та приймати обґрунтовані стратегічні рішення щодо забезпечення економічної безпеки регіонів. Такий підхід дає змогу більш ефективно використовувати кошти, що інвестуються в розвиток регіонів

13. Запропоновано модель стратегічних детермінант забезпечення економічної безпеки регіонів України в умовах рейтингового управління для виокремлення пріоритетних завдань процесу стратегічного проектування. Досліджено аспекти застосування виробничих функцій до визначення раціональної кількості ресурсів, зокрема трудових та фінансових, при цьому

встановлено, що формально оптимальне рішення максимізації показника економічної безпеки може привести до функціонування регіонів в зоні насичення, коли фактично відбувається зайве використання ресурсів, що веде до виснаження потенціалу регіонів. Доведено, що модель рейтингового оцінювання може застосовуватись для аналізу додаткового приросту обсягу виробленої продукції в грошовому вимірі при збільшенні витрат на рейтингове управління регіонів з метою визначення їх раціонального обсягу.

14. Авторське бачення моделі інноваційного розвитку забезпечення економічної безпеки регіонів обґрунтовано на основі досвіду європейських країн і полягає в формуванні дієвого механізму створення системи регіональних центрів інноваційного розвитку, які є недержавними інститутами за участю регіональних владних структур, що відповідають за інформаційно-аналітичну, методичну, організаційну підтримку інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів за такими основними напрямками діяльності, як: здійснення аналізу інноваційного потенціалу певних регіонів; визначення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності на території регіонів, забезпечення на цій основі наукової та організаційної підтримки запровадження програм і проектів інноваційного розвитку на регіональному рівні; сприяння розвитку інформаційно-консалтингового забезпечення інноваційної діяльності та інноваційного розвитку на території регіонів; підтримка становлення та розширення регіональної інноваційної інфраструктури; організація взаємодії науково-дослідних, інноваційних підприємств, установ та організацій, органів державної влади щодо активізації інноваційного розвитку регіонів. Запропонована модель інноваційного розвитку забезпечує розробку та впровадження науково обґрунтованої структурної організації раціональної побудови системи забезпечення економічної безпеки регіонів.

15. Запропонований інструментарій щодо системи стимулювання інвестиційної діяльності у контексті Стратегії забезпечення економічної безпеки регіонів, який включає: створення ринкових і економічних умов для інвестування відтворення основних фондів, модернізації та інноваційного нагромадження основного капіталу; формування стійкої інституціональної структури, що забезпечує стабільні умови виконання організаційно-управлінських функцій; трансформування структури економіки регіонів для переходу на випуск наукоємної продукції; створення надійних фінансових умов для забезпечення стійкого інвестування інноваційних проектів, у тому числі шляхом підтримки венчурного бізнесу, створення регіональних венчурних фондів; вдосконалення законодавчо-правових механізмів гарантій та захисту прав приватних та іноземних інвесторів; формування системи страхування інвестиційної діяльності (шляхом хеджування інвестиційних ризиків та реалізації інших методів); раціоналізація податкових відрахувань, передбачених чинним законодавством; відновлення практики створення спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку, індустріальних (промислових) парків та кластерів; підвищення інтенсивності «технологічного трансферту» (запозичення передових зарубіжних технологій) в рамках прямих іноземних інвестицій та стимулювання їх залучення у формі створення

спільних підприємств; стимулювання розміщення в Україні дослідницьких, інжинірингових, маркетингових і управлінських підрозділів великих високотехнологічних корпорацій.

16. Розроблено організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки регіонів, основними елементами якого визначено зовнішні та внутрішні загрози, принципи, визначення стратегічної мети, суб'єкти впливу, суб'єкти управління, інструменти, концепцію економічно безпечного розвитку регіону, цільова програма забезпечення економічної безпеки як необхідної складової для формування Стратегії забезпечення економічної безпеки регіонів України.

17. Досягнуто основних операційних результатів стратегічного проектування забезпечення економічної безпеки регіонів України, як сучасної візії економічного суверенітету країни: започатковано табло індикаторів економічної безпеки – основи прозорої системи постійного моніторингу економічної безпеки; впроваджено на основі науково обґрунтованої методики щорічної системної оцінки стану економічної безпеки та використання її результатів для формування основних напрямів і заходів економічної політики, що має враховуватись у процесах стратегічного і бюджетного планування, що сприятиме підвищенню ефективності реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки регіонів. Запропонована автором Стратегія забезпечення економічної безпеки регіонів України у контексті досягнення національних економічних інтересів регіонів України.

Загалом, результати дослідження дозволяють сформулювати Стратегію забезпечення економічної безпеки України.

5. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи полягає у системному вирішенні важливої науково-прикладної проблеми – обґрунтування теоретико-методологічних засад і розробки практичних рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки та стратегії її реалізації на різних рівнях економічної ієрархії – від регіонального до загальнонаціонального. Основні теоретико-методологічні та практичні результати дисертаційної роботи, які характеризують її наукову новизну, такі:

вперше:

- розроблено концептуальний підхід до управління економічною безпекою, що являє собою систему ідей, цільових орієнтирів, сукупність заходів щодо забезпечення діяльності всіх макросуб'єктів економічних відносин, поєднує динамічну та статичну складові забезпечення економічної безпеки регіонів України, містить науково-методичну, практичну та організаційно-економічну компоненти, відображає склад і структуру об'єктів економічної безпеки, принципи її забезпечення, класифікацію загроз економічній безпеці, основні принципи верифікації її функціональних складових, базові підходи до розроблення та використання механізмів управління економічною безпекою на регіональному рівні та є фундаментальною основою для формування цілісної державної стратегії. Це дасть змогу використати їх як теоретико-методологічне підґрунтя для формування стратегічного курсу державної політики у сфері

економічної безпеки України з урахуванням впливу регіональних особливостей та сприятиме виходу економіки на траєкторію стійкого зростання;

- запропоновано ієрархічну модель систематизації найбільш поширених загроз економічній безпеці України у вигляді їхніх зв'язків та взаємовпливу на основі розподілу загроз за рівнями: ендогенних та екзогенних, що дозволяє ідентифікувати загальні умови функціонування регіонів, розробити організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки, актуалізувати функції системи економічної безпеки регіонів та управління нею. Така модель дасть змогу передбачати реакцію агентів та обирати актуальні регулятивні та управлінські механізми формування та забезпечення економічної безпеки;

- концептуалізовано організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки, який інтегрує організаційний та економічний блоки, систему забезпечення з урахуванням обставин воєнного стану, функціональну і цільову системи, що сприяють ефективному управлінню економічною безпекою на регіональному рівні. Сформований організаційно-економічний механізм забезпечення економічної безпеки спрямований на впровадження управлінських рішень державного впливу та ринкового збалансування за умов забезпечення раціонального використання макроекономічного потенціалу та регіональних особливостей;

удосконалено:

- понятійно-категоріальний апарат безпекознавства, який пов'язаний зі статичним, динамічним та поведінковим підходами до трактування поняття «безпека»; поняття «загроза», що ідентифікується як одна з форм реальної небезпеки, виникнення та розвиток якої спричинено негативним впливом зовнішнього середовища, інституційною обмеженістю контролю цього впливу, публічними менеджментом низького рівня, а ризик визначається як можливість реалізації сценарію, котрий може змінюватися або залишатися незмінним;

- систему факторів впливу на формування критеріїв й індикаторів стану та динаміки економічної безпеки (нормовані показники, серед яких природний приріст та динаміка зайнятості населення; середньомісячна заробітна плата; частка населення із середньодушовими еквівалентними грошовими доходами на місяць нижче прожиткового мінімуму; рівень забезпеченості населення лікарняними ліжками; рівень забезпеченості населення житловим фондом; рівень злочинності; показник капітальних інвестицій на охорону довкілля), використання яких дало змогу розробити методологічний інструментарій моніторингу системи економічної безпеки регіонів України, проаналізовано стан їх економічної безпеки, визначити проблемні аспекти та запропонувати напрями їх розв'язання;

- науково-методичні підходи до аналізу стану економічної безпеки, у результаті чого обґрунтовано алгоритм розрахунку інтегрального показника на основі обчислення порогових значень економічної безпеки регіонів. Вказаний підхід дозволить оцінювати соціально-економічний стан і рівень впливу загроз на економічну безпеку, що, своєю чергою, надасть можливість прогнозувати напрями підвищення її ефективності;

- теоретично-концептуальні засади моніторингу векторів інноваційного розвитку забезпечення економічної безпеки, що передбачає використання та впровадження системи стимулювання інвестиційної діяльності у контексті забезпечення економічної безпеки регіонів. Це дасть змогу довести необхідність переходу регіонів України на інноваційний тип розвитку, який характеризується впровадженням прогресивних організаційних рішень у системі управління, постійним оновленням, модернізацією, вдосконаленням усіх складових соціально-економічної системи;

- методологічний інструментарій на основі комплексного підходу, що включає аналіз рівня регіональної економічної безпеки з урахуванням потенціалу регіонів, тенденцій і проблем, розміщення продуктивних сил, можливостей регулювання на державному і регіональному рівні;

- методичні засади діагностики стану інвестиційного розвитку регіонів України, яка, на відміну від існуючої, ґрунтується на побудові рейтингу регіонів за рівнем проблемності, що дозволить чітко детермінувати стратегічні напрями підвищення економічної безпеки регіонів України;

- модель стратегічних детермінант забезпечення економічної безпеки регіонів України в умовах рейтингового управління, що дозволяє виокремити пріоритетні завдання процесу стратегічного проектування з метою визначення їх раціонального обсягу з метою прийняття обґрунтованих рішень щодо інвестицій в розвиток регіонів;

- модель динамічного рейтингу оцінки поточного стану та стратегічних рішень щодо забезпечення економічної безпеки, тобто систему комплексного оцінювання ефективності впровадження рейтингового управління економічною безпекою регіонів, що враховує інтереси регіонів та на відміну від інших, дає змогу більш ефективно використовувати кошти, що інвестуються в розвиток регіонів;

набули подальшого розвитку:

- науково-теоретичні підходи до ідентифікації та узагальнення концептуальних засад формування стратегічних умов забезпечення економічної безпеки регіонів, у результаті чого виокремлено політичні, ресурсно-сировинні, макроекономічні, інституційні, соціальні та стратегічні умови інформаційного забезпечення, що забезпечить формування конкретних підходів щодо забезпечення соціально-економічного розвитку, які взаємообумовлені не лише загальною економічною ситуацією в країні, а й рівнем ефективності економічної діяльності на певній території;

- категоріальний базис дослідження особливостей світового досвіду регіональної політики забезпечення економічної безпеки та напрями його імплементації в інституційний простір України, що дало можливість дійти висновку про те, що найбільший ефект у змозі дати поєднання централізованого та децентралізованого підходів до формування регіональної економічної політики та забезпечення економічної безпеки з урахуванням національної специфіки;

- науково-теоретичні підходи до обґрунтування впливу держави як провідної у системі забезпечення та підвищення економічної безпеки регіонів

України, через формування механізмів світової підтримки та активізації міжнародної діяльності;

- програму соціально-економічного розвитку регіонів, зокрема підвищення ефективності управління безпосереднім процесом реалізації якої дозволяє зробити висновок про правильність вибраної стратегії забезпечення економічної безпеки.

6. Практичне значення одержаних результатів.

У дисертаційній роботі запропоновано теоретико-методологічної положення, висновки і практичні рекомендації придатні до застосування у практичній діяльності органів виконавчої влади державного і регіонального рівня, органів місцевого самоврядування в напрямку підвищення рівня економічної безпеки, науково-дослідних установ за профілем наукової роботи у галузі досліджень економічної безпеки держави. Особливу практичну значущість мають такі розробки, як формування моделі реалізації стратегії забезпечення економічної безпеки України, а саме прозорої системи постійного моніторингу економічної безпеки регіонів в умовах рейтингового оцінювання у вигляді моделі-табло індикаторів економічної безпеки, яка враховує активність економічних агентів; розроблення організаційно-економічного механізму, направлено на впровадження управлінських рішень державної дії та ринкового регулювання при забезпеченні раціонального використання потенціалу та регіональних особливостей; використання методів економіко-математичного аналізу та моделювання процесу управління економічною безпекою регіонів, що дозволяє на основі виявленого впливу досліджуваних показників більш ефективно розробляти управлінські рішення.

Практичне застосування результатів дослідження підтверджують відповідні довідки Міністерства економіки України № 3032-05/56276-07 від 29.11.2021 року (впровадження пропозицій щодо формування економічної політики безпечного розвитку), Міністерства розвитку громад та територій № 7/36.5/19815-21 від 22.12.2021 року (впровадження пропозицій щодо здійснення моніторингу та оцінювання розвитку регіонів та територіальних громад), Миколаївської обласної державної адміністрації департаменту економічного розвитку та регіональної політики № 115-02/2022 від 18.02.2022 року (впровадження пропозицій щодо формування динамічного рейтингу забезпечення економічної безпеки України).

Теоретичні положення та матеріали дослідження використовуються у освітньому процесі Одеського національного морського університету (довідка № 1020 від 01.11.2021 року) при викладанні дисциплін: «Економіка підприємства», «Державне регулювання економіки»; у освітньому процесі Луцького національного технічного університету (довідка № 178/01-14 від 10.02.2022 року) до вивчення дисциплін: «Математичне моделювання», «Регіональна економіка», «Інформаційні системи та технології», «Оптимізаційні методи і моделі»; у освітньому процесі Міжнародного гуманітарного університету при викладанні дисциплін: «Економіка підприємства», «Державне регулювання економіки»; Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика

(довідка № 6 від 12.01.2022 року) при викладанні дисциплін: «Математичне моделювання», «Регіональна економіка», «Інформаційні системи і технології», «Оптимізаційні методи і моделі».

7. Особистий внесок здобувача.

Сформульовані та обґрунтовані у дисертаційній роботі наукові положення, підходи, висновки та рекомендації отримано автором самостійно на підставі результатів проведеного дослідження теорії та практики забезпечення економічної безпеки. Матеріали кандидатської дисертації у дослідженні не використовувалися. З опублікованих у співавторстві наукових робіт у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої праці здобувача.

8. Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.

Основні положення та результати дисертаційної роботи опубліковані в 31 науковій праці, загальним обсягом 20,13 друк. арк. (особисто автору належить 19,12 друк. арк.), в тому числі 1 монографія загальним обсягом 10 друк. арк., 24 статті, в яких опубліковано основні наукові результати (з них 5 – у періодичних виданнях інших держав, які внесені до міжнародних наукометричних баз) загальним обсягом 7,75 друк. арк., 6 праць апробаційного характеру загальним обсягом 2,38 друк. арк.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 12 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197) та наказу МОН України № 1220 від 23.09.2019 р. «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

9. Апробація результатів дослідження.

Основні положення дисертаційної роботи висвітлено та обговорено на 6 науково-практичних конференціях, що відбулися упродовж 2016–2021 рр. в Україні та за її межами: International Scientific Conference The Development of International Competitiveness: State, Region, Enterprise (Lisbon, Portugal, 2016); Міжнародна науково-практична конференція до 345-річчя Пилипа Орлика “Борисфенійський симпозіум – 2017. Наука XXI століття: тенденції та перспективи” (м. Миколаїв, 2017 р.); Науково-практична конференція «Орликівські читання – 2018» (м. Миколаїв, 2018 р.), Науково-практична конференція «Орликівські читання – 2019» (м. Миколаїв, 2019 р.), Науково-практична конференція «Орликівські читання – 2020» (м. Миколаїв, 2020 р.), Всеукраїнська науково-практична конференція з нагоди 150-річчя від Дня народження Лесі Українки «Орликівські читання» (Миколаїв, 2021 р.).

10. Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертаційна робота написана грамотною мовою, чітко структурована. Стиль викладу матеріалу дослідження, наукових положень, висновків і

рекомендацій забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Застосована у роботі наукова термінологія є загальновизнаною, стиль викладення результатів теоретичних та експериментальних досліджень, нових наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечує доступність їх сприйняття та використання.

11. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

Проведені в дисертації дослідження повною мірою відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

12. Загальний висновок.

Дисертація Гарькавої Вікторії Федорівни на тему: «Стратегія забезпечення економічної безпеки України» є завершеним, самостійно виконаним дослідженням, містить наукову новизну, має теоретичне і практичне значення. В роботі розглядаються теоретико-методичні аспекти з аналітично-прикладними розробками та рекомендаціями, використані загальноприйняті і сучасні методи дослідження.

Робота є цілісною, містить нестандартні підходи до вирішення наукового завдання, що виявляється у поглибленні теоретичних і розробленні методологічних засад стратегічного забезпечення економічної безпеки України. Здобувач володіє методологією наукового пошуку, сучасними методами і інструментами досліджень.

Дисертаційна робота Гарькавої Вікторії Федорівни на тему: «Стратегія забезпечення економічної безпеки України», яка подана на здобуття ступеня доктора наук, за актуальністю, ступенем новизни, науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням повністю відповідає вимогам п. 7, 9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук (Постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197) та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Рекомендувати дисертаційну роботу Гарькавої Вікторії Федорівни на тему: «Стратегія забезпечення економічної безпеки України» до захисту у спеціалізованій вченій раді Державного торговельно-економічного університету Д 26.055.01 за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Рецензент

Д. е. н., професор
Богма О.С.

Рецензент

Д. е. н., професор
Новікова Н.Л.

Рецензент

Д. е. н., професор
Уманців Ю.М.